

PROLOGAS

1956 m. lapkritis

Išsėlinusi iš namo, visą laiką pusiau ėjau, pusiau bėgau. Krūtinė kilnojasi nuo nelygaus, trūkčiojančio kvėpavimo. Gatvės tuščios. Ačiū Dievui bent už tai, nereikės aiškintis smalsiems kaimynams. Už uždarytų durų kažkas kepa svogūnus, jų saldus aromatas padvelkia man prieš nosį, kankinamai primindamas, jog dar nevalgiau. Priešais iš už gyvatvorės išstypina rudas katinas, atsitupia ant šaligatvio, o dujinės lempos šviesa apšviečia jo ryškios spalvos kailį. Priėjus arčiau, jis vėl atsistoja ir pajuda link manęs. Uodega aukštai iškelta, tik pats galiukas užriestas. Gyvūnelis pakelia snuktį ir pasisveikindamas kniauktelėja. Įprastai aš turbūt būčiau pasilenkus ir jį paglosčius — bet ne šiandakt. Šiandakt niekas nevyksta įprastai.

Pasuku už kampo ir, pamačiusi parko vartus, trumpam sustingstu apimta nuostabos, kad taip greitai iki čia atėjau. Žvilgteliu už savęs, tada atveriu aprūdijusius geležinius vartus, kurių vyriai net sucypia. Garsas perskrodžia nakties tylą, sugriaudamas mano ketinimus įeiti kuo tyliau, bet dabar, parko prieglobstyje, jaučiuosi saugesnė, tad kiek sulėtinu žingsnį. Tiesa, ne per daug — privalau judėti į priekį, nurimti negaliu. Pajutusi troškų stovinčio dumblino vandens kvapą, suvokiu, kad ežeras yra vos už posūkio, todėl vėl imu žingsniuoti sparčiau. Vanduo pliuškena į smulkiomis akmenėliais nusėtą krantą, o prie apverstos irklinės valtės snūduriuoja porėlė gulbių.

Kai nedrąsiai žengiu pirmą žingsnį į ledinį vandenį, šaltis užgniaužia kvapą. Plikas pėdas bado aštrūs akmenėliai, aplink

kulkšnis apsiveja gliti vandenžolė. Apsigrėžiu ir pažvelgiu į ką tik nusiautus ir ant kranto likusius batus. Jie guli per pėdą vienas nuo kito. Vienas padu aukštyn. Pati sau papriekaištauju už tokį man nebūdingą aplaidumą. Batus reikia tvarkingai sudėti greta, šonas į šoną — taip visada mokė mama. Ji nusimins, nes po kelių akimirų šie batai bus viskas, kas po manęs liks. Vien dėl to juos ir nusiaviau.

Nuo šalčio gelia pėdas, bet žengiu dar porą žingsnių. Dabar vanduo siekia kelius. Mano sijonas plazdena aplink kojas — tai vienintelis judėjimas tamsiame, nurimusiam ežere. Esu čia buvusi daugybę kartų, bet niekada tokiu metu ir tokiomis aplinkybėmis. Dangus giedras ir nepaprastai tamsus, šviečia tik mėnulio pjautuvas ir nakties juodumoje pabirusios žvaigždės. Kažkur tamsoje suklykia iš medžio pakilusi pelėda, sklėsdama per plauką nuo vandens paviršiaus.

Aš krūpteliu, susverdėjusi žingteliu atgal, bet sugebu atgauti pusiausvyrą ir, kelis kartus įkvėpusi, nusiraminu. Drumstame vandenyje tebematau savo mažas, vos 35 dydžio pėdas, baltas kaip kaulas.

Žengus dar kelis žingsnius, vanduo siekia juosmenį. Jaučiuosi, lyg jau dusčiau. Aplink vien juoduma — ne tik danguje, bet ir vandenyje, mano širdyje ir galvoje. Čia pat ir liūdesys, jis visada buvo šalia. Dėviu jį lyg didelį, sunkų apsiaustą, kuris mane gniuždo ir kurio negaliu nusimesti nuo pečių. Skubu viską greičiau užbaigti — dar pora žingsnių, ir mane užplūs ramybė. Žvelgiu žemyn į mano rankose miegantį kūdikį, bet nejaučiu nieko. To ir nesitikėjau. Vėl pasigirsta klyksmas, šaižus ir beviltiškas, ir man nereikia apsigrėžti, kad suprasčiau, jog šį kartą tai ne pelėda. Tai kažkas kita.

2006 m. rugsėjis

Ji stebėjo, kaip jis stovi prieškambaryje prieš veidrodį, braukdamas įsivaizduojamas pleiskanamas nuo rusvo kupranugario vilnos palto pečių. Santalo odekolono aromatas sklaidėsi lengvame vėjelyje, dvelkiančiame nuo praviro lango. Jis tebebuvo gražus vyras. Bėgantys metai jo smarkiai nesusendino, plaukai, nors visiškai balti, buvo pavydėtina tankūs, o tamsiose akyse žybsėjo kibirkštėlės, kurių neužgesino net sielvartas.

— Labas rytas, tėveli. Susiruošei į kapines?

Jis blankiai šyptelėjo.

— Taip, Sara, kurgi daugiau.

Ji pataisė tėvo kaklaraiščio mazgą ir pakštelėjo į žandą.

— Tėveli, jau praėjo šeši mėnesiai. Neprivalai ten vykti kiekvieną dieną.

— Žinau, kad *neprivalau*. Aš noriu.

Pasilenkęs paskutinį kartą brūkštelėjo jau išblizgintus batus minkštu šepėčiu, paprastai laikomu ant prieškambario staliuko, tada vėl atsitiesė ir pažvelgė dukrai tiesiai į akis. Švelniai, beveik maldaujamai paprašė:

— Būčiau laimingas, jei nors kartais eitum drauge su manimi.

Ji vos sulaukė nekantrią dejonę. Negalėjo pakęsti kaskart užmezgamo to paties pokalbio.

— Man nebūtina nuolat lankytis prie mamos kapo, kad ją atsiminčiau, — ji bilstelėjo kumščiu sau į krūtinę. — Ją nešiojuosi čia kiekvieną dieną, kiekvieną akimirką.

Jis atsiduso, paėmė jos ranką ir pabučiavo.

— Kaip nori. Bet netrukus reikės pradėti galvoti, kokius svogūnėlius sodinsim. Noriu, kad per nykius žiemos mėnesius ten būtų daugybė spalvų. Manau, pasodinsiu kiek snieguolių. Jos anksti pražysta, tiesa? Dar svarstau apie krokus ir narcizus — šių bent jau nenugrauš niekšeliai kiškiai, — prajuko jis. — Na? Kaip manai?

Sara nukabino krepšį nuo laiptų turėklo galo ir persimetė dirželį per petį.

— Gerai, grįždama namo galėsiu jų nupirkti sodininkystės parduotuvėje.

Jis klausiamai kilstelėjo antakius.

— Grįždama iš kur?

— Tėti, — prisiversdama išspaudė ji. — Puikiai žinai, kur ruošiuisi važiuoti.

— Tik nesakyk, kad dar vis šniukštinėji po tą vietą.

— Aš nešniukštinėju, tai vadinama tyrimu, — pamačiusi nuoskaudą jo akyse, pasigailėjo dėl savo piktoko tono ir tęsė švelnesniu balsu: — O tu esi mano pirminis šaltinis, tėveli. Ar bent įsivaizduoji, kaip tai svarbu istorikui? Juk nori, kad mano knyga sulauktų sėkmės?

— Historikui, sakai? Maniau, paprasčiausiai dirbi vietinėje bibliotekoje.

— Taip, tėti, toks mano darbas. Visi turime apmokėti sąskaitas, bet į šią knygą sudėjau visą savo aistrą, o tavo indėlis ją gali paversti ne šiaip gera, o tiesiog nuostabia knyga.

— Jau anksčiau sakiau, — atkirto jis pavargusiu balsu, — nenoriu apie tai kalbėti, — ir, bedęs pirštu dukros pusėn, pridūrė: — Ir kad paskui nebėgtum pas mane skūstis, kai įkliūsi už slankiojimą neleistinoje vietoje.

— Aš neslankioju, o tyrinėju miesto architektūrą. — Pa-

mačiusi tėvo tvirčiau sukąstus dantis ir pajutusi padažnęjusį kvėpavimą, švelniai timptelėjo už jo palto rankovės: — Prašau, papasakok man apie tą vietą, — sušnabždėjo. — Pažadu, jei tau suges nuotaika, galėsime iš karto baigti. Pasakok tik tiek, kiek pats nori.

Jis atidarė laukujes duris ir irzliai atsiduso, pažvelgęs į lietaus merkiamą kiemą. Iš prieškambaryje stovinčio laikiklio pasiėmė skėtį ir švystelėjo jai po nosimi lyg kardu. Sara sutrikusi žingtelėjo atbula.

— Jau papasakojau tau tiek, kiek norėjau.

— Na taip, o tiksliau — visiškai nieko.

Jis išskleidė skėtį ir iškėlė virš galvos.

— Sara, kai kurie dalykai lai lieka praeityje. Daugiau neturiu ką pasakyti apie šį reikalą.

Ji stebėjo, kaip jis tolsta taku, ir slapčia tikėjosi, jog apsigręš ir apgailėstaudamas pamojuos. Kai nebeliko mamos, mokėjusios išsklaidyti prastą savo vyro ūpą, jis kartais tapdavo nepakenčiamai vaidingas. Mamai pavykdavo su tuo kovoti. Ji niekada neleisdavo jam pasiduoti blogai nuotakai ir gebėjo akimirksniu pralinksminėti šmaikščia pastaba, dažniausiai meiliai pajuokiančia jį patį, o išgirdęs jos užkrečiantį juoką tėvas ilgai nebepykėdavo. Sara neabejojo, kad tėvas mylėjo jos motiną. Matė, kaip jį pribloškė mamos mirtis, kaip jis įsmuko į gilią sielvarto duobę, iš kurios, bijojo ji, vargu ar kada ras jėgų išsikapstyti. Kasdienis kapo lankymas jau tapo labiau manija nei rutina. Ir vis dėlto ji jautė kažkokią spragą. Ne tokią, kad galima paneigti jų santuoką ar sumenkinti meilę vienas kitam. Tiesiog kažkas buvo ne taip. Šis jausmas jai priminė tūkstančio detalių dėlionę, kurią įpusėjęs supranti, jog teturi devynis šimtus devyniasdešimt devynias detales. Ta viena trūkstama dalelė sugadina pačią esmę — nors aiškiai matai visą paveikslą, akys vis grįžta prie mažytės spragos,

kurioje trūksta paskutinės detalės. Ir nors nebuvo tikra, Saros neapleido negera nuojauta, kad paskutinė trūkstama detalė susijusi su Ambergeito pamišėlių prieglauda.

Nors Ambergeite reguliariai lankėsi jau kelis mėnesius, kas kartą pasukusi už kampo ir pažvelgusi į priešais atsivėrusį išpūdingo pastato vaizdą, ji prarasdavo amą nuo jo didybės. Buvo mačiusi kuklesnių dvarų. Pastatytas iš aukščiausios kokybės kalkakmenio, mūras puikavosi prabangiu, net kiek pretenzingu fasadu, o virš durų arkos didingai stūksojo aštuonbriaunis laikrodžio bokšto kupolas. Statant prieglaudą, prabangai lėšų tikrai negailėta, ir nors bėgant laikui daugelis vertingesnių detalių buvo išvogtos, kai kurios dailiai glazūruotų sienų plytelių dalys išliko, kaip ir vitražinio stiklo langai, puošiantys pokylių salę.

Žinoma, dabar prieglauda buvo apleista, dauguma langų išdažyti, o sienų akmenys lėtai trupėjo ardomi visur sužėlusiu gebenių ūglių. Sara išsitraukė iš krepšio knygą ir įsižiūrėjo į nespaltotą praėjusio šimtmečio pabaigos fotografiją. „Ambergeito grafystės pamišėlių prieglauda, apie 1898 m.“ Ji perskaitė pastraipą po nuotrauka:

Ambergeito grafystės pamišėlių prieglauda, pastatyta 1870–1872 m. pagal žymaus architekto sero Leonardo Grovso projektą, buvo skirta prižiūrėti 1000 pacientų iš Mančesterio, Liverpulio ir Česterio regionų. XX a. viduryje prieglaudoje gyveno daugiau nei 1500 pacientų, todėl vietos labai trūko. Siekiant visos šalies mastu sumažinti socialinę stigmą, siejamą su žodžiais „pamišėlių prieglauda“, 1925 m. įstaiga buvo pervadinta Ambergeito psichiatrijos ligonine. 1959 m. priėmus Psichinės sveikatos įstatymą,

skelbiantį, jog ligoninių pavadinimuose negalima vartoti žodžio „psichiatrijos“, įstaigos pavadinimas vėl buvo pakeistas. Ambergeito ligoninė uždaryta 1997 m., nuo tada pastatas liko stovėti apleistas ir tapo padegėjų bei vandalų traukos vieta.

Ant puslapių nukrito keli lietaus lašai, tad ji įgrūdo knygą atgal į krepšį ir nužingsniavo plačiu iki pastato vedančiu keliu. Pasiekusi metalinę apsauginę tvorą, sužiuro į įspėjamąjį ženklą, skelbiantį, jog toliau eiti nepatariama, nes teritorija stebima visą parą ir saugoma čia pat ženkle pavaizduoto itin agresyviai atrodančio vokiečių aviganiai iššieptais seilėtais nasrais. Iš tiesų šunų čia — nė kvapo, užrašas skirtas tik atgrasyti, o teritoriją retkarčiais apeidavo pagyvenęs dėdulė, anot gandų, buvęs įstaigos pacientas. Jis slankiodavo aplink pastatą šūkalodamas nešvankybės ir grūmodamas kumščiu įspėjamųjų ženklų nepaisantiems įsibrovėliams.

Sara trūktelėjo tvoros galą iš betoninio pagrindo ir taip atvėrė siaurą plyšį, pro kurį galėjo prasisprausti. Akimirka palaukė, atidžiai apžvelgė teritoriją sulaikiusi kvapą, kad lengviau išgirstų bet kokį neįprastą garsą. Vėjyje šnarėjo medžių lapai, buvo girdėti švelnus karvelio burkavimas mylimajai. Daugiau nieko. Tiek tos apsaugos, tik juoką kelia.

Ji perbrido šlapia žole, siekiančia užpakalį, bei piktžolėmis apžėlusią veją ir sustojo prie akmeninių laiptų į pagrindinį įėjimą. Įsitvėrusi į kadaise puošnų, o dabar beviltiškai surūdijusį turėklą, užlipo iki paradinių durų, užkaltų keliomis lentomis ir ryškiai raudonais dažais kažkieno nutepliota pentagrama. Supuvusi mediena stumiama lengvai pasidavė, tad netrukus Sara peržengė slenkstį ir pateko koridoriun.

Viduje viskas atsidavė irimu. Sienas dengė pelėsis, grindys buvo nusėtos balandžių išmatomis, o ore tvyrojo šlapimo tvaikas. Sara užsidengė ranka nosį. Butelių šukės, nuorūkos ir vienkartinės kepsninės liekanos liudijo apie čia vykusį kažkokį sambūrį. Dabar ši vieta tinkama tik nuobodžiaujantiems paaugliams pašėlti, ir apie siaubingus dalykus, kadaise vykusius tarp šių sienų, ji tegalėjo įsivaizduoti. O štai tėvas daug ką matė savo akimis, todėl jo nenoras pasidalinti vertinga informacija smarkiau erzino.

Nagu pakrapštė byrantį turėklo laką ir apžvelgė laiptus. Grindlentės buvo supuvusios, bandyti jomis eiti — tikra beprotybė. Pradarius dvivėres duris, garsiai sucypė jų vyriai. Prieš akis atsivėrė, rodos, begalinis koridorius. Sienų tinkas aptrupėjęs, grindys apkreiktos medžio skiedromis. Ji pasilenkė, iš krepšio išsitraukė pastato planą ir, padėjusi ant grindų, išlygino. Koridoriai tęsėsi į visas puses daugiau nei keturias mylias, tad pastatą teko tyrinėti metodiškai ir atidžiai įsimenant jau apžiūrėtas vietas.

Susiorientavusi aplinkoje, pastato planą įsidėjo atgal į krepšį ir išsitraukė užrašų knygelę. Pro plyšius tarp gegnių lašnojantis lietaus vanduo dar labiau sustiprino pelėsių dvoką ir bendrą apleisto pastato atmosferą, dvelkiančią puvėsiais. Aplink tvyrojo tyla, drumsčiama tik ritmingo lašų teškenimo. Sara nusipurė ir palengva apsisuko aplink apžiūradama aplinką. Jai niekaip nepavykdavo priprasti prie nejaukių, grafičiais išmargintų sienų, šurpukų koridorių, o labiausiai — prie juose prieš daugybę metų palaidotų paslapčių, kurių tėvas buvo ryžtingai nusiteikęs neatskleisti.

Staiga ji sustingo, išgirdusi krebždėjimą gretimoje palatoje. Žiurkės. Jau anksčiau buvo jų mačiusi. Nors ir kiek sau kartojo, kad žiurkės jos bijo labiau nei ji jų, atgrasiosios graužikės ilgomis plikomis uodegomis, stebinčios aplinką juodais akių karoliukais, kėlė tik pasišlykštėjimą. Ji treptelėjo koja ir, nors

jautėsi kvailokai, šuktelėjo žiurkėms nešdintis. Aplink vėl buvo ramu. Sara tyliai nusijuokė. *Šekit, bjaurybės*. Tačiau kol žiūrėjo į atviras palatos duris išsiklaipiusiais vyriais ir viduje tvyrančią tamsą, — patalpoje nebuvo langų, — vėl išgirdo triukšmą, keliamą tikrai gerokai sunkesnio padaro nei žiurkė. Ji nurijo gumulą gerklėje.

— Ei! Ar... ar čia kas nors yra?

Iš patamsio išniro gobtuvu veidą prisidengusi figūra ir ėmė artėti prie jos lyg zombis atstatytomis į priekį rankomis. Sara atsiduso iš palengvėjimo.

— Neitanai, kvaily tu nelaimingas. Ką čia bandai iškrėsti? Jis nusiėmė gobtuvą ir išsišiepė.

— Atleisk, nesusilaikiau.

— Tiek to. Ką čia veiki tokiu metu?

— Šiandien per šlapia trintis gatvėse, taigi nusprendžiau užsukti čia.

— Nusprendeit? Greičiau jau neturėjai kito pasirinkimo.

Jis gūžtelėjo pečiais.

— Turi užrūkyti?

Sara ėmė raustis krepšyje.

— Ne, velniai rautų, užrūkyti neturiu, — tada ištiesė jam paketą. — Prašom, imk ir nepamiršk padėkoti.

Iš folijos išvyniojęs sumuštinį su kumpiu ir sūriu, puolė jį valgyti ir pilna burna sumurmėjo:

— Ačiū. Tikrai dėkingas, — perplėšęs sumuštinį perpus, žvilgtelėjo tarp duonos riekelių, — nors marinuotų agurkėlių tai galėjai ir įdėti.

Susėdo greta vienas kito ant kietų grindų. Neitanas toliau šlamštė sumuštinis. Jiedu susipažino prieš kelias savaites, kai Sara atsitiktinai aptiko jį miegantį vienoje iš palatų. Iš pradžių palaikė krūva senų drabužių ir tik bakstelėjusi koja suprato, kad

klydo. Neitanas nakvodavo kur pakliūva, nes buvo kelis kartus smarkiai susikivirčijęs su tėvais ir išėjo iš namų prisiekęs niekada nebegrižti. Nuo tada jiedu tapo šokiais tokiais draugais. Sara, būdama dvidešimčia metų vyresnė, instinktyviai elgėsi kiek motiniškai, nors pati vaikų neturėjo. Ji nevalingai prisiminė Deną ir pajuto užliejantį pažįstamą kartėlį. Papurčiusi galvą, nuvijo prisiminimus šalin — kokia nauda juos krutinti? Kas padaryta, tas padaryta.

Stebėjo, kaip Neitanas godžiai atsikando paskutinio sumuštinio. Ant plonų šviesų plaukelių virš lūpos liko prilipusių trupinių.

— Neitanai.

— Mhm? — jis toliau triukšmingai žiaumojo.

— Kodėl neleidi tau padėti?

Jis pirštu parodė į savo žandus, išsipūtusius lyg žiurkėno.

— Tu man jau padedi, — sumurmėjo.

— Ne, Neitanai. Čia tik smulki paslaugėlė. Aš turiu omeny tikrą pagalbą, noriu padėti tau vėl atsistoti ant kojų.

— Man viskas gerai.

— Artėja žiema. Ką darysi tada?

— Nežinau. Manau, liksiu čia, — jis pažvelgė į lubas, nuo kurių tiesiai jam ant galvos tekštelėjo didelis lašas. — Gal važiuosiu į Londoną.

— Tau tik aštuoniolika, tavo visas gyvenimas dar prieš akis. Vaikinas prunkštelėjo:

— To ir bijau.

Ji piktai pažvelgė į jį. Toks užsispyręs ir įsitikinęs savo teišumu. Kita vertus, atsižvelgiant į jo poros pastarųjų mėnesių gyvenimo sąlygas, Neitanas galėjo atrodyti gerokai blogiau. Nors jo kūnas skleidė aitrų per ilgai brandinto Stiltono sūrio kvapą, akys buvo skaisčios, oda — stebėtinai lygi, o juk skustuvo jis

neturėjo. Šviesūs kirpčiai buvo gerokai per ilgi, todėl Neitanas vis kresčiodavo galvą, kad plaukai nekristų į akis.

Sara vėl ėmė naršyti po krepšį ir ištraukė vandens butelį. Jis žvilgtelėjo į etiketę.

— Turbūt būtų naivu tikėtis, kad į butelį pripylei degtinės, ar ne?

— Kalbi lyg tikrų tikriausias valkata, — ji papurtė galvą. — Kaip pats manai?

Jis atsuko kamštelį ir susivertė didelį gurkšnį.

— Taigi, ką tyrinėsime šiandien? — paklausė keisdamas temą.

Sara mokėjo pripažinti pralaimėjusi, bet tai nereiškė, kad nebandys kitą dieną.

Padėjusi pastato planą ant grindų tarp judviejų, pirštu parodė ilgą koridorių, iš abiejų pusių nusagstytą daugybe patalpų.

— Šiandien eisime čia.

Jis sunkiai atsistojo, atsitiesė visu savo šešių pėdų ūgiu, kuris tik pabrėžė kūno liesumą, kaip ir ant klubų vos besilaikantys džinsai, ir ištiesė jai ranką. Sara įsikibusi taip pat atsistojo, nusibraukė nuo drabužių smėlį ir dulkes.

— Ačiū.

Juoduėjo greta vienas kito koridoriumi pro palatas, vis dar užgriozdintas metalinėmis lovomis ir dėmėtai čiužiniais, kurių ašutinių kamšalų kuokštai draikėsi ant grindų suskeldėjusiomis plytelėmis. Vienoje atitvertoje palatoje stovėjo sena, vis dar atlenkta odontologo kėdė, šalia jos ant padėklo gulėjo surūdiję instrumentai. Jie atėjo iki koridoriaus su daugybe storų plieninių durų į mažas patalpėles už jų. Primerkusi akį, Sara žvilgtelėjo pro vieną durų akutę.

— Panašu į kamerą minkštomis sienomis.

— Niekas sau! Įdomu, kam jos buvo naudojamos. Ei, o argi tavo tėvukas nebuvo įkištas paviešėti vienoje iš jų? Juk jis buvo truputį trenktas, tiesa?

— Neitanai! — perspėjo ji. — Mano tėvas nebuvo psichiškai nesveikas. Ir iš kur ištraukei, ką? Anksčiau žmonės sukišdavo į pamišėlių prieglaudą dėl visokiausių melagingų dalykų. Ne visi jie būdavo pamišę. Kad ir kaip būtų, mano...

Jis sugriebė jai už rankos.

— Ši atvira. Gal gali mane uždaryti?

— Kurių galų?

— Noriu sužinoti, koks jausmas. Nagi, bus smagu!

— Smagu? Neitanai, panašu, tu tikrai neturi ką veikti.

Jis smarkiai pastūmė duris ir įžengė į mažytę patalpą. Grindys buvo minkštos ir korėtos, o sienos išmuštos audeklu ir paminkštintos ašutais.

— Ar tikrai to nori? — paklausė Sara, uždarydama paskui jį duris.

Išgirdo prislopintą atsakymą. Pažvelgė pro durų akutę, bet Neitano visiškoje juodumoje nesimatė. Prieš atidarydama, suskaičiavo iki dešimties.

Neitanas išsišiepęs išlindo lauk.

— Nuostabu!

Nuo apibūdinimo Sara net susigūžė. Panašu, kad Neitano gyvenimas tikrai praėjo be nuotykių, jei dešimt sekundžių stovėti kameroje minkštomis sienomis, visiškoje tamsoje, jam pasirodė „nuostabu“. Vargšas žioplelis.

— Na, jau eikim, — bet jo nušvitęs veidas vis tiek kėlė šypseną. — Reikalai nelaukia.

Jie pasiekė koridoriaus galą, kur tvyrojo vėsa ir drėgmė.

Priešaky esančioje sienoje buvo tik du langai, ir tie aukštai, tad šviesos į vidų pateko labai nedaug.

— Ką dabar? — paklausė Neitanas.

— Esu tikra, kad kažkur čia turėtume rasti duris.

Sara vėl patyrinėjo planą ir tarė:

— Taip, palei šią sieną tikrai turi būti durys.

Ji stovėjo rankoms įsiremus į klubus ir žvelgė į koridorių. Staiga žvilgsnis užkliuvo už didelės spintos. Pusės durų nebuvo išvis, likusioji kabojo ant vieno vyro. Sara priėjo arčiau.

— Palauk minutėlę, Neitanai. Pažvelk čia.

Spintos nugarėlės taip pat trūko. Abu žiūrėjo į paslėptas už spintos duris. Mėlyni jų dažai buvo apsilaupę dideliais gabalais.

— Štai ir durys, — pareiškė Sara. — Žinojau, kad jos turi čia būti.

Neitanas įkišo galvą į spintą ir pabandė pasukti durų rankeną.

— Ohoho! Dabar mums betruksta liūto ir raganos*.

Jis nustūmė spintą į šalį, o Sara pabandė išlaužti duris petimi, joms nepasidavus — puolė spardyti kojomis.

— Sara, tu susižeisi, — įsikišo Neitanas. — Leisk man, — jis kantriai pasukiojo rankeną, atidžiai klausydamas, ar išgirs spragtelėjimą. Po kelių bandymų durys atsivėrė. — Jas viso labo terekėjo įtikinti atsidaryti. Nebūtina viską pulti kaip buliui raudoną skudurą.

Kai jūdviejų akys apsirato su prietema, už durų išryškėjo siauri mediniai laiptai, vedantys aukštyn.

Neitanas nutaisė grimasą ir mostelėjo ranka:

— Damos pirmos.

— Ak, tu toks džentelmenas... ir, be abejo, bailys.

* Aliuzija į C. S. Lewiso fantastinį romaną vaikams „Liūtas, ragana ir drabužių spinta“. (*Vert. past.*)

— Na, tie laiptai visgi atrodo šiurpoki.

— Ir taip kalba vyrukas, kasnakt miegantis apleistoje pamišėlių prieglaudoje.

Ji dvejojama išbandė pirmojo laiptelio tvirtumą, tada, įsitikinusi, kad išlaikys jos svorį, ėmė slinkti aukštyn į viršų.

— Ką matai? — šūktelėjo Neitanas iš apačios.

— Čia dar vienos durys, tik gerokai mažesnės. Turėsiu pasilenkti, kad galėčiau įeiti.

— Tada palauk manęs, negali lįsti vidun viena.

Jiedu pritūpė laiptų viršuje, o Sara pasuko durų rankeną. Raktas vis dar buvo spygoje, todėl durys gana lengvai atsivėrė į mažą belangę pastogę. Sara išsitraukė iš krepšio mažytį tušinuką-žibintuvėlį ir įjungusi pasukiojo po patalpą. Blankioje šviesoje išryškėjo stori sluoksniai dulkių ir voratinklių. Nuo lubų kabojo vieniša lemputė, padengta neperregimu nešvarumų sluoksniu.

Neitanas parodė pirštu į kitą patalpos galą.

— Ten kažkas yra.

Sara nusėlino iki stirtos lagaminų, sukrautų po stogo atbraila.

— Neitanai, — kvėptelėjo ji, — ateiš čia. Pažiūrėk, ką radau.

Jis atslinko arčiau, nors dėl savo aukšto ir lieso kūno judėjo itin nerangiai, ir paklausė prislopintu balsu:

— Kodėl kalbam pašnabždomis?

— Pažiūrėk į šiuos lagaminus.

Ji trūktelėjo vieną nuo viršaus ir nupūtė sluoksnį dulkių. Prie rankenos nuspurusia virve buvo pririšta ruda bagažo etiketė.

Neitanas žvilgtelėjo jai per petį.

— Gal užrašytas vardas?

Sara prisimerkusi apžiūrėjo etiketę.

— Ne, tik skaičiai — 43/7. Palaikyk, prašau, šitą.

Ji padavė jam žibintuvėlį, tada nykščiais pabandė atlenkti skląščius abipus rankenos, bet jie buvo užrūdiję ir nejudėjo iš vietos.

— Velniava, turbūt užrakintas.

— Leisk pabandyti man, — paprašė Neitanas.

Po kelių sekundžių, sėkmingai įveikęs skląščius, pastūmė lagaminą Sarai.

— Atidaryk tu.

— Ačiū.

Ji nusivalė sudrėkusius delnus į palaidinės kraštą, priklaupė šalia ir švelniai kilstelėjo lagamino dangtį.

— Oho, čia viskas gulėjo nepaliesta metų metus.

Buvo beveik iki galo atidariusi dangtį, kai staiga lagamino turinys tiesiog išsprogo lauk lyg automobilio oro pagalvė. Sara išsigandusi atsitraukė, o Neitanas iš netikėtumo pašoko ir trinktelėjo galva į medinę gegnę.

— Po velnių, kas čia? — sušuko Sara.

Neitanas užstojo ją ranka ir pašvietė žibintuvėliu į lagaminą.

— Tuoj išsiaiškinsim.

Jis atsargiai priartėjo prie baltos medžiagos kauburio ir bakstelėjo jį pėdos galu.

Sara stumtelėjo Neitaną iš kelio ir pasilenkusi ėmė čiupinėti audinį.

— Primena šilką.

Tada ištraukė iš krūvos ir papurtė nuo senumo susiglamžiusį audinį.

— Tai vestuvinė suknelė, — tarė braukdama pirštais per smulkiais perlais išsiuvinėtą apykaklę. — Ji žavinga, bet nesuprantu, kodėl apskritai čia yra. Sprendžiant iš gelsvų dėmių pažastyse, suknelė neabejotinai dėvėta.

— Ir savininkė tikrai buvo stambi merguželė, — pastebėjo

Neitanas. — Po ta suknele sėkmingai galėtų stovyklauti keturių asmenų šeima.

Tada iš lagamino išėmė nespalvotą nuotrauką.

— Žvilgtelėk čia.

Juodu apžiūrėjo uniformuoto jauno vyriškio nuotrauką. Jis stovėjo nugara į fotoaparata, bet buvo per petį atsukęs veidą — išsišiepęs, dantyse įsikandęs cigaretę, gruboka išvaizda kiek primenantis penkto dešimtmečio kino žvaigždę. Tiksliau, būtų ją priminęs, jei ne nuotraukoje akių vietoje išbadytos skylės. Sara kilstelėjo nuotrauką ir pašvietė žibintuvėliu iš kitos pusės, stebėdama, kaip šviesa prasiskverbia pro akyse išdurtas skylės.

— Nieko sau. Jis *tikrai* kažką smarkiai nuliūdino. Nepaprastai įdomu. Apžiūrėkime kitus daiktus.

Palėpė buvo ilga, bet žema. Po medgrežių išvarpyta stogo atbraila sukrauta daugybė įvairių spalvų ir dydžių lagaminų, visi paženklinėti rudos spalvos bagažo etiketėmis, kabaliuojančiomis nuo rankenų. Sara nutraukė žemyn dar vieną lagaminą ir jį atidarė. Suraukusi nosį panaršė po suplėkusius drabužius. Neitanas ištraukė kandžių sukapotą seną megztinį:

— Žiūrėk! Panašu, kad turiu naują garderobą!

Sara piktai pažvelgė į jį.

— Net nebandyk nieko liesti, supratai?

Jis gindamasis iškėlė rankas:

— Gerai jau, gerai, aš tik juokauju.

Ji raukydamasi ir kažką įtemptai mąstydamą pasitrynė smakrą.

— Visa tai būtina apžiūrėti nuosekliai, — tarė apžvelgusi patalpą. — Čia yra per dvidešimt lagaminų, ir kiekvienas gali kažką atskleisti. — Ji sugriebė Neitano ranką ir susijaudinusi sušnabždėjo: — Čia tikrų tikriausia aukso kasykla. Niekam apie ją neprasitark.

Jis gūžtelėjo pečiais.

— Kam gi aš papasakočiau.

Sara išėmė iš krepšio fotoaparata, atlenkė blykstę ir suskato energingai fotografuoti suverstus į krūvą lagaminus.

— Šios nuotraukos puikiai tiks knygos viršeliui, — pasakė ir priklaupusi, įrėmusi į grindis pėdų pirštus įniko fotoaparate apžiūrinėti ką tik padarytas nuotraukas.

Neitanas palinko virš jos peties.

— Jei nori, galiu tau padėti.

Blausioje šviesoje matėsi jo iš jaudulio išsiplėtę vyzdžiai ir plati šypsena. Sara dar nebuvo regėjusi jo tokio susijaudinusio.

— Ačiū. Būčiau dėkinga, — ji sudvejojo, — žinoma, už pagalbą sumokėsiu.

— Pasisiūliau ne dėl to. Tik *noriu* tau padėti ir už tai nieko nesitikiu.

Ji patapšnojo jam kelį.

— Tu geras vaikinai, Neitanai.

Atsistojusi išsitiesė kiek tik galėjo po žemu stogu ir pasitrynė nutirpusį kaklą.

— Tokioje prieblandoje daugiau nieko nenuveiksime. Rytoj grįšiu ir atsinešiu porą žibintų, tada galėsime tinkamai pradėti darbą, — sulig tais žodžiais įsidėjo fotoaparata į krepšį. — Kodėl gi tau neužsukus pas mane į namo — bent nusimaudytum ir pavalgytum šilto maisto.

Jis papurtė galvą:

— Jau anksčiau tau sakiau — negaliu. Prašau, palikim šią temą ramybėje.